

Tracey Burke

Cyfarwyddwr Cyffredinol • Director General

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus
Education and Public Services Group

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Nick Ramsay AC

Cadeirydd, y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
SA99 1NA

20 Rhagfyr 2019

Annwyl Mr Ramsay

Diweddariad ar Werthusiad Llywodraeth Cymru o Ariannu Hyblyg

Rwy'n ysgrifennych atoch ynghylch llythyr yr Ysgrifennydd Parhaol ar 7 Tachwedd 2019, ar ôl iddi fod yng nghyfarfod eich Pwyllgor. Un o gamau gweithredu'r Ysgrifennydd Parhaol oedd anfon gwybodaeth bellach pan fyddai Adroddiad Gwerthuso'r Rhaglen Ariannu Hyblyg ar gael.

Comisiynwyd Wavehill Ltd i gynnal gwerthusiad rhwng mis Tachwedd 2018 a mis Hydref 2019, gyda'r nod o ddarparu gwybodaeth gadarn ac amserol ar weithredu, ac i ddeall sut y gallai dull ariannu hyblyg effeithio ar ganlyniadau yn y tymor hwy. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ar wefan Llywodraeth Cymru ar 22 Tachwedd 2019: <https://llyw.cymru/gwerthusor-rhaglen-ariannu-hyblyg-adroddiad-terfynol>.

Rwyf wedi atodi, er hwylustod i aelodau'r Pwyllgor, y Crynodeb Gweithredol o'r adroddiad terfynol. Mae'n amlinellu'r prif ganfyddiadau mewn perthynas ag awdurdodau lleol, rhanddeiliaid a Llywodraeth Cymru. Mae hefyd yn nodi casgliadau ac argymhellion ar gyfer Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a rhanddeiliaid. Yn achos Llywodraeth Cymru'n benodol, mae'r adroddiad yn argymhell y dylid:

- Symleiddio prosesau er mwyn sicrhau mwy o gysondeb;
- Adolygu gweledigaeth ac amcanion y dull ariannu hyblyg;
- Nodi mecanweithiau ar gyfer darparu cymorth parhaus er mwyn parhau i weithredu dulliau ariannu hyblyg ar lefel awdurdod lleol;

Parc Cathays • Cathays Park
Caerdydd • Cardiff
CF10 3NQ

Ffôn • Tel 0300 0258047
tracey.burke@llyw.cymru
Gwefan • website:
www.cymru.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- Ehangu'r ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol a sefydliadau cenedlaethol a rhanbarthol yn y sectorau gwirfoddol a chymunedol;
- Cynnal adolygiadau hunanasesu o gynnydd yn erbyn y 7 lens trawsnewid.

Y camau nesaf

Bydd yr holl argymhellion yn yr Adroddiad Gwerthuso Terfynol yn cael eu rhoi ar waith drwy gyfres o weithdai ar gyfer awdurdodau lleol a sefydliadau perthnasol o'r trydydd sector yn y Flwyddyn Newydd. Bydd y gweithdai hyn yn gyfle i fynd ati ar y cyd i lunio cynllun gweithredu i'w ystyried gan Fwrdd Gweithredu Cysoni Ariannol Llywodraeth Cymru, a fydd yn monitro'r broses o weithredu'r argymhellion.

Rydym hefyd wedi bod yn gweithio i ddatblygu un Grant Cymorth Tai mewn cydweithrediad â rhanddeiliaid. Mae'r thema digartrefedd sy'n rhedeg drwy'r grantiau blaenorol wedi caniatáu i ni ddatblygu diben a chwmpas cydlynol ar gyfer y grant, sydd wedi'u troi'n ganllawiau grant drafft. Daeth yr ymgynghoriad ffurfiol ar y canllawiau newydd i ben ar ddiwedd mis Tachwedd a bydd y canllawiau terfynol yn cael eu cyhoeddi yn y Flwyddyn Newydd.

Bydd y Fframwaith Canlyniadau, a nodwyd yn yr adroddiad, yn cael ei rannu â'r awdurdodau lleol ym mis Ionawr 2020. Cynhelir trafodaethau pellach â rhanddeiliaid rhwng mis Ionawr a mis Mawrth, er mwyn cynllunio ar y cyd y broses ar gyfer gweithredu'r Fframwaith Canlyniadau o fis Ebrill 2020.

Rwy'n gobeithio bod yr wybodaeth hon yn ddigonol. Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch yn fawr i'r Pwyllgor am eu hamser a'u diddordeb yn y maes hwn.

Yn gywir

Tracey Burke

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL:

54/2109

DYDDIAD CYHOEDDI:

22/11/2019

Gwerthusiad o'r Rhaglen Ariannu Hyblyg: adroddiad terfynol

Gwerthusiad o'r Rhaglen Ariannu Hyblyg: Adroddiad Terfynol
Simon Tanner, Oliver Allies, Louise Starks

Wavehill Ltd

Barn yr ymchwilwyr a fynegir yn yr adroddiad hwn, ac nid barn Llywodraeth
Cymru o reidrwydd

Am wybodaeth bellach, cysylltwch â:

Sara Ahmad

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: ymchwilcyfiawndercymdeithasol@llyw.cymru

Crynodeb Gweithredol

Ariannu Hyblyg

Mae'r adroddiad hwn yn darparu canfyddiadau cam olaf gwerthusiad o ddull Ariannu Hyblyg, a gynhaliwyd rhwng mis Tachwedd 2018 a mis Tachwedd 2019. Mae'n ychwanegu at adroddiad interim a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2018 (Llywodraeth Cymru, 2018d) a oedd yn nodi argraffiadau cynnar o ddarpariaeth gychwynnol dull Ariannu Hyblyg, a arweiniwyd gan awdurdodau lleol braenaru yn bennaf (gweler isod am fanylion).

Ariannu Hyblyg yw'r dull cyfredol¹ a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru sy'n galluogi awdurdodau lleol i fabwysiadu ffordd fwy strategol o ddarparu ymyrraeth gynnar, gweithgarwch atal a chymorth. Mae'n ceisio cynnig y cyfle i awdurdodau lleol ddefnyddio gwahanol grantiau ar gyfer gweithgarwch ymyrraeth gynnar, atal, a chymorth er mwyn cydweithio, gyda'r nod o gynnig mwy o ymreolaeth i awdurdodau lleol wrth ddarparu gwasanaethau, yn enwedig mewn perthynas â chomisiynu a chynllunio ar y cyd, er mwyn cynorthwyo'r canlyniadau i breswylwyr lleol mewn ffordd well.

Aeth saith awdurdod lleol braenaru yng Nghymru, a oedd wedi enwebu eu hunain, ati i brofi dull newydd yn ystod blwyddyn ariannol 2018/19: Conwy, Caerdydd, Casnewydd, Torfaen, Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, a Merthyr Tudful, yn ogystal â Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf². Roedd gan yr awdurdodau braenaru hyn hyblygrwydd llwyr (100% o'r gyllideb) ar draws 10 rhaglen a gyfunwyd dan un grant mewn dull peilot. At hynny, roedd Ariannu Hyblyg wedi cynnig hyblygrwydd estynedig i'r 15 awdurdod lleol yng Nghymru a oedd yn weddill ('awdurdodau lleol nad ydynt yn awdurdodau braenaru'), i symud gwerth 15% o'r cyllid ar draws pum grant (Llywodraeth Cymru, 2017) — gweler Tabl 1 am fanylion y rhaniad rhwng awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad oeddent yn awdurdodau braenaru. Yn ogystal, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ym mis Hydref 2017

¹ Yn yr adroddiad interim, cyfeiriwyd at Ariannu Hyblyg fel rhaglen. Yn hytrach, dull gweithredu yw Ariannu Hyblyg sy'n defnyddio amrediad o fecanweithiau ariannu er mwyn hwyluso newid o ran y ffordd y mae awdurdodau lleol ar draws Cymru yn ariannu EIPS. Felly, trwy gydol yr adroddiad, bydd y testun yn cyfeirio at ddull Ariannu Hyblyg er mwyn cyfeirio at y mecanweithiau ariannu lluosog y mae awdurdodau lleol yn eu hadolygu a'u diwygio er mwyn ariannu'r ddarpariaeth cymorth allweddol hon ar gyfer eu preswylwyr.

² Yn cydweithio gyda Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf.

(Llywodraeth Cymru, 2017) y byddai'r lefelau ariannu ar gyfer Cefnogi Pobl yn cael eu cynnal yn unol ag ymrwymadau cyllideb 2017/18.

Tabl 1: Grantiau a gynhwyswyd yn null Ariannu Hyblyg 2018/19

Awdurdodau braenaru (hyblygrwydd gyda 100% o'r arian)	Awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru (hyblygrwydd gyda 15% o'r arian)
<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol ymhlith Pobl Ifanc • Gofal Plant a Chwarae (Gofal Plant y Tu Allan i Ysgol yn flaenorol) • Atal Digartrefedd • Gorfodi Rhentu Doeth Cymru (Byw'n Annibynnol yn flaenorol) • Cronfa Dydd Gŵyl Dewi • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol)

Mewn cyhoeddiad Gweinidogol a wnaethpwyd ar 3 Hydref 2018, cadarnhawyd y byddai Llywodraeth Cymru yn symud ymlaen gyda'r gwaith darparu trwy gyfrwng dull Ariannu Hyblyg a fyddai'n cynnwys dau grant, sef Grant Plant a Chymunedau (CCG) a Grant Cymorth Tai (HSG), a fyddai'n gweithredu ar draws y 22 awdurdod lleol yng Nghymru o fis Ebrill 2019 – gweler Tabl 2 am y ffordd y rhennir rhaglenni ariannu rhwng CCG a HSG.

Tabl 2: Grantiau a gaiff eu cynnwys yn CCG a HSG

CCG	HSG
<ul style="list-style-type: none"> • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol ymhlith Pobl Ifanc • Gofal Plant a Chwarae (Gofal Plant y Tu Allan i Ysgol yn flaenorol) • Cronfa Dydd Gŵyl Dewi • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Atal Digartrefedd • Gorfodi Rhentu Doeth Cymru (Byw'n Annibynnol yn flaenorol)

Nodau'r gwerthusiad a'r dull

Ym mis Ebrill 2018, yn dilyn ymarfer tendro cystadleuol, comisiynwyd Wavehill gan Lywodraeth Cymru i gynnal gwerthusiad annibynnol o ddull Ariannu Hyblyg. Nod y gwaith gwerthuso yw cynnig gwybodaeth gadarn ac amserol am y gweithrediad, gan ddeall sut y bydd dull Ariannu Hyblyg yn effeithio ar gyflawni canlyniadau yn y tymor hwy.

Coladwyd cyfoeth o wybodaeth o'r 58 cyfweiliad a gynhaliwyd gyda chynrychiolwyr y tîm Cydweddu Ariannu (y tîm Pontio Ariannu yn flaenorol) ac arweinwyr grant mewn awdurdodau lleol (awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru), yn ogystal â gyda Llywodraeth Cymru, partneriaid a rhanddeiliaid. Mae gwaith adolygu polisi a llenyddiaeth a gweithdai a fu'n adolygu'r dewisiadau o ran Fframwaith Canlyniadau ar gyfer y rhaglen, wedi ychwanegu at hyn.

Prif ganfyddiadau

Awdurdodau lleol a rhanddeiliaid

- Mae'r cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth ddarparu dull Ariannu Hyblyg yn parhau i fod yn amrywiol, er y llwyddwyd i sicrhau cynnydd o'r sefyllfa a nodwyd gan yr adroddiad interim ym mis Hydref 2018, a cheir enghreifftiau ar draws awdurdodau o swyddogion o'r 10 rhaglen wreiddiol yn cyfarfod er mwyn cynllunio a chyd-gomisiynu/cyd-ariannu darpariaeth.
- Mae'r enghreifftiau hyn yn llawer mwy tebygol o gael eu gweld wrth ddatblygu a gweithredu seilwaith a fframweithiau er mwyn cynorthwyo darpariaeth Ymyrraeth Gynnar a Chymorth Atal (EIPS) nag mewn datblygiadau yn y gwasanaethau, lle y gwelir llai o enghreifftiau. Ar hyn o bryd, mae nifer yr enghreifftiau o ddefnyddwyr gwasanaeth yn profi gwasanaethau gwell o ganlyniad i'r newidiadau a wneir dan ddull Ariannu Hyblyg yn gyfyngedig, sy'n golygu ei bod yn ddyddiau cynnar iawn i'r datblygiadau er mwyn gweld newidiadau yn digwydd.
- Wrth ystwytho'r trefniadau ariannu mewn awdurdodau braenaru a defnyddio'r cronfeydd rhaglen hyn mewn ffordd hyblyg yn 2018/19, gwelwyd tua 1–4% o gyfanswm cronfeydd y rhaglen yn cael eu symud rhwng gwahanol raglenni. Gwelwyd hyn yn digwydd amlaf gyda'r trefniadau ariannu ar gyfer rhaglenni

Cefnogi Pobl, Teuluoedd yn Gyntaf, Dechrau'n Deg, Atal Digartrefedd, a Chymunedau am Waith a Mwy.

- Mewn awdurdodau lleol, mae'r enghreifftiau mwyaf nodedig lle y gwelwyd cynnydd yn cael ei sicrhau yn cynnwys:
 - mwy o wybodaeth ac ymwybyddiaeth o nodau, amcanion a natur y gwaith o ddarparu'r 10 grant a gaiff eu cynnwys yn CCG (7) a HSG (3)
 - enghreifftiau cynyddol o gydweithio neu ymgysylltu ar draws grantiau, a thrafodaeth am y cyfleoedd i wneud hyn
 - datblygu swyddogaethau cefn swyddfa, comisiynu, caffael, TG a systemau data
 - mapio dulliau presennol er mwyn darparu gwasanaeth i nodi dyblygu posibl ar draws grantiau ac unrhyw fylchau o ran yr hyn sydd ar gael
 - rhywfaint o weithgarwch ail-gomisiynu a datblygu gwasanaeth newydd yn cael ei wneud, er gwaethaf y rhwystrau ariannol a chytundebol i rywfaint o weithgarwch ail-gomisiynu
 - adroddwyd am fanteision wrth gynorthwyo defnyddwyr gwasanaeth yn gyflymach wrth gychwyn ac wrth orffen gyda chynnig gwasanaeth mwy cydgysylltiedig, er bod yr effeithiau disgwyltiedig yn fwy tebygol ym mlwyddyn ariannol 2019/20, neu hyd yn oes o fis Ebrill 2020.
- Mae'r dull un grant ar gyfer HSG wedi dangos canlyniadau cadarnhaol hefyd trwy ddatblygiad y cynllun a thrwy gydgyhyrchu canllawiau unigol newydd ynghylch HSG, dulliau y cytunwyd arnynt er mwyn asesu anghenion, cynllunio strategol ac adolygiadau o ddarpariaeth gwasanaethau, cydweithio a gwaith cydweithredol, a nodi ffrydiau ariannu ychwanegol, sydd wedi deillio o amrediad o waith partneriaeth a gwaith ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, y trydydd sector, a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig.
- I fwyafrif yr awdurdodau lleol (18), mae'n rhy gynnar o hyd i allu nodi a yw dull Ariannu Hyblyg yn cael effaith ar arfer gwaith neu'r gwasanaethau y mae preswylwyr lleol yn eu cael. I fwyafrif yr awdurdodau lleol (awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru), gwelir cydnabyddiaeth bod

llawer mwy i'w wneud o hyd, gan gynnwys archwilio datblygiad (pellach) datblygu'r gweithlu a threfniadau comisiynu ar y cyd.

- Nodweddir yr enghreifftiau cryfaf o gynnydd gan ddulliau Ariannu Hyblyg sy'n seiliedig ar weledigaeth glir a gweithgareddau cynllunio a dylunio manwl er mwyn pennu model darparu lleol sy'n canolbwyntio ar atebolrwydd ac arweinyddiaeth drawsnewidiol.
- Mae pum awdurdod lleol wedi sicrhau cynnydd da, neu'n dechrau sicrhau cynnydd da o leiaf. Yn yr ystyr hwn, mae cynnydd da yn nodi awdurdodau lleol sydd wedi pennu gweledigaeth glir a chynllun strategol er mwyn cynnig sylfaen i'w dull Ariannu Hyblyg, a chaiff hyn ei gynorthwyo gan drefniadau cydweithio sy'n dod i'r amlwg, strwythurau atebolrwydd clir, a rhai arwyddion cynnar y gallai fod yn haws i ddefnyddwyr gwasanaeth fanteisio ar wasanaethau sy'n berthnasol i'w hanghenion penodol.
- Mae grŵp pellach (o 12 awdurdod) yn dechrau sefydlu adolygiadau a nodi ffyrdd y gallant symud darpariaeth Ariannu Hyblyg yn ei blaen trwy'r ddau grant (CCG a HSG). Mae'n debygol y byddant yn dechrau gweld rhai enillion effeithlonrwydd yn deillio o hyn, efallai trwy waredu dyblygu wrth ddarparu gwasanaeth, neu ddarpariaeth cymorth mwy integredig trwy gyfrwng llwybrau darparu unigol.
- Fodd bynnag, nid oes tri awdurdod³ wedi gwneud fawr iawn o gynnydd o ganlyniad i brinder staff a phwysau ehangach ar eu hadnoddau ac efallai bod angen cymorth ychwanegol ar yr awdurdodau hyn gan y tîm Cydweddu Ariannu yn Llywodraeth Cymru i'w helpu i symud ymlaen yn 2019/20.

³ Ni fu modd cynnal cyfweiliadau gyda dau awdurdod lleol; oherwydd y diffyg data cyfweld, nid ydym wedi gallu eu neilltuo i grŵp penodol, er ei bod yn annhebygol bod y cynnydd wedi bod yn dda.

Llywodraeth Cymru

- Mae swyddogion Llywodraeth Cymru (gan gynnwys aelodau o'r tîm Cydweddu Ariannu) yn cyfaddef eu bod 'ar daith' mewn perthynas ag Ariannu Hyblyg ac nad oes gweledigaeth gadarn ar gyfer y dull wedi cael ei chrisialu'n llawn eto.
- Ar y cyfan, mae arweinwyr rhaglen Llywodraeth Cymru yn gefnogol o gysyniad dull Ariannu Hyblyg, ond mae angen mwy o eglurder am ei ystyr o fewn Llywodraeth Cymru, y rolau a gyflawnir gan dimau rhaglen unigol a'r ffordd y caiff hyn ei gyfathrebu yn allanol.
- Mae aelodau'r tîm Cydweddu Ariannu yn awyddus i ailystyried prif weledigaeth dull Ariannu Hyblyg, a phan fo hynny'n briodol, ei hail-lunio er mwyn sicrhau ei bod yn cyd-fynd yn well gyda thimau polisi a ailstrwythurwyd yn ddiweddar.
- Mae swyddogion Llywodraeth Cymru (gan gynnwys y rhai yn y tîm Cydweddu Ariannu) yn nodi sialensiau wrth gydlynu a chyfleu negeseuon cyson ynghylch sut y dylai pob rhaglen weithredu o fewn CCG a HSG, ac mae hyn wedi gwneud eu tasgau mewn perthynas â gwaith yn fwy cymhleth, er bod HSG wedi sicrhau rhywfaint o gynnydd cadarnhaol wrth ddatblygu ei dogfennaeth ar ffurf canllawiau, a gyd-gynhyrchwyd gydag amrediad o randdeiliaid allanol gan gynnwys awdurdodau lleol, y trydydd sector, a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig.
- Mae sawl un o arweinwyr rhaglen Llywodraeth Cymru yn nodi bod nifer o awdurdodau lleol yn parhau i geisio cryn dipyn o arweiniad ganddynt ynghylch yr hyn y dylai rhaglenni fod yn ei wneud o fewn dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â chydweddu gyda CCG a HSG. Bu achlysuron pan fu angen datrys cyngor anghyson a roddwyd ynghylch dull Ariannu Hyblyg a'r ffordd y mae'n cydweddu gyda chanllawiau rhaglen.
- I Lywodraeth Cymru, gwelwyd sialensiau yn parhau. Mae'r tîm Cydweddu Ariannu wedi wynebu pwysau wrth ddarparu oherwydd trosiant staff, ac o ganlyniad, bu rheoli perthnasoedd gyda 22 awdurdod lleol yn anodd; er hyn, fodd bynnag, mae'r perthnasoedd wedi parhau i fod yn rhai cadarnhaol.

- Mae gwaith i'w wneud o hyd o fewn Llywodraeth Cymru er mwyn galluogi arweinwyr rhaglen i gydweithio'n agosach ac i fabwysiadu dulliau gweithredu mwy cyson wrth weithio gyda swyddogion arweiniol awdurdodau lleol (Ariannu Hyblyg a rhaglenni) er mwyn gweithredu dull Ariannu Hyblyg.

Casgliadau

- Mae'r cynnydd ers diwedd 2018 wedi bod yn ymwneud yn bennaf ag awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru yn sefydlu adolygiadau o wasanaethau, gan asesu eu dewisiadau rheoli a'u trefniadau llywodraethu, ac yn sefydlu fforymau os nad oeddent eisoes wedi cael eu sefydlu, lle y mae modd adolygu'r 10 grant sydd yn y rhaglen. Mae hyn yn adlewyrchu dulliau gweithredu a fabwysiadwyd gan yr awdurdodau braenaru wrth iddynt ddarparu ers dechrau'r rhaglen.
- Nid yr enghreifftiau ehangach ar draws awdurdodau o swyddogion o'r 10 rhaglen wreiddiol yn cynnull er mwyn cynllunio a chyd-gomisiynu/cyd-ariannu darpariaeth yw'r unig beth sy'n dangos cynnydd, fel y nodwyd gyda darpariaeth HSG yn arbennig, ond hefyd, gwelwyd awdurdodau yn dangos datblygiad mwyaf blaengar eu dulliau Ariannu Hyblyg mewn rhai enghreifftiau CCG.
- Mae'r gwaith a gyflawnwyd gan yr awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru wedi hwyluso'r adolygiad o arfer darparu lleol ar gyfer EIPS a datblygiad dealltwriaeth o ddulliau eraill, ac mae'n helpu i gychwyn y broses o nodi'r dewisiadau ar gyfer cydweithio a'r potensial i integreiddio gwasanaethau.
- Mae pum awdurdod lleol (tri awdurdod braenaru a dau awdurdod nad ydynt yn awdurdodau braenaru) wedi sicrhau cynnydd arbennig o dda, fel y gwelwyd mewn tystiolaeth o strwythurau ffurfiol mewn perthynas â gweledigaeth, datblygiad cynllunio a dylunio, prosesau strwythuredig ar gyfer arweinyddiaeth ac atebolrwydd, a dulliau gweithredol ar gyfer cydweithio.
- Ymhellach, ceir enghreifftiau da yn barod yn 2018/19 o gyllid yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd hyblyg gan chwech o'r saith awdurdod braenaru gwreiddiol a mewn tri awdurdod nad ydynt yn awdurdodau braenaru (gweler Tabl 4.1). Yn yr awdurdodau hyn y gwelir y dystiolaeth gryfaf o weithgarwch cyfuno cyllidebau er mwyn cynorthwyo darpariaeth barhaus rhai gwasanaethau mewn

meysydd angen arbenigol, gan gynnwys trais domestig, iechyd meddwl, a chymorth i deuluoedd agored i niwed.

- Nodwyd enghreifftiau cyfyngedig o weithgarwch comisiynu ar y cyd, er bod mwyafrif (13) yr awdurdodau lleol yn ymchwilio i'r dewisiadau am hyn ar draws Ymyrraeth Gynnar, Atal, a Chymorth (EIPS) sy'n bodoli eisoes mewn ffordd weithredol, a chanfuwyd enghreifftiau ar gyfer cymorth trais domestig, rhianta, a darparu hyfforddiant.
- Gwelir tystiolaeth o gydweithio (gan gynnwys cyfarfodydd ar y cyd) ac adolygiadau gwasanaeth gan dimau rhaglen cyfunol ar draws y 10 rhaglen o fewn dull Ariannu Hyblyg, er bod strwythurau CCG a HSG yn parhau i fod ar wahân rhywfaint o hyd mewn rhai awdurdodau lleol (4), ac nid yw hyn wedi cael ei oresgyn eto. Mae dau awdurdod lleol yn nodi mai cydweithio fu'r maes amlycaf lle y cafwyd effaith o ganlyniad i'w dull Ariannu Hyblyg lleol, fel yr arsylwyd yn ein dadansoddiad o'r canfyddiadau cyfweld.
- Mae mwy o waith ar ôl i'w gyflawni ar draws amrediad o awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru er mwyn lleihau natur gyfnewidiol y cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth gyflawni dulliau Ariannu Hyblyg lleol, fel y gwelir yng nghanfyddiadau'r gwerthusiad. Y ffordd orau o fynd i'r afael â hyn yw trwy sicrhau bod awdurdodau wedi gwneud gwaith clir wrth ddatblygu gweledigaeth, gwaith dylunio a chynllunio cyswllt er mwyn cynnwys cynlluniau strategol a busnes, yn ogystal â defnyddio'r rhain i ddyllanwadu ar gynllun EIPS ar lefel lleol yn y pen draw. Yn ogystal, dylai gynnwys cyfleu unrhyw newidiadau yn ehangach i staff ar draws awdurdodau mewn ffordd effeithiol, fel bod y lefelau dealltwriaeth o amcanion ac ethos newid yn hysbys yn ehangach.
- Mae gofyn gwneud gwaith datblygu pellach hefyd er mwyn ffurfioli'r strwythurau atebolrwydd ac arwain mewn awdurdodau lleol er mwyn cynnig sylfaen i'r trawsnewid sy'n angenrheidiol i gynorthwyo dulliau Ariannu Hyblyg lleol ym mhob awdurdod.
- Mae'r meysydd hyn yn hollbwysig gan bod tystiolaeth lenyddol (DCLG, 2013a) yn awgrymu'n gryf bod ethos a gweledigaeth glir, yn ogystal â chymorth arwain uwch cadarn, yn elfennau allweddol er mwyn sicrhau llwyddiant wrth gyflawni trawsnewidiad fel yr un sy'n sail i'r dulliau lleol mwyaf llwyddiannus ar gyfer

Ariannu Hyblyg. Mae'r rhain yn feysydd y byddai modd rhoi pwyslais mwy penodol iddynt mewn adroddiadau monitro yn y dyfodol ar gais Llywodraeth Cymru.

- Yn ogystal, ym mhob awdurdod, beth bynnag fo'r cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth gyflawni'r dull Ariannu Hyblyg lleol, bydd angen iddynt gael ffocws dwys ar ddatblygu'r gweithlu hefyd, ac ar y cymorth i staff er mwyn iddynt ymateb i rolau ac arferion gwaith newydd sy'n deillio o'r dull.
- Yn Llywodraeth Cymru, ceir angen penodol i wneud gwaith pellach mewn perthynas ag adolygu, a phan fo hynny'n briodol, er mwyn ailosod nod strategol Ariannu Hyblyg, gan gyfleu hyn i bob awdurdod lleol. Yn wir, byddai modd cydweithio gydag awdurdodau lleol er mwyn cydgynhyrchu hyn i gynorthwyo gweithgarwch lle y bydd awdurdodau lleol yn ymgysylltu â gwaith yn y dyfodol ynghylch dull Ariannu Hyblyg.
- Ceir ymdeimlad sylfaenol o amheuaeth o hyd bod y naratif a gaiff ei ganlyn gan y newidiadau yn un lle y gwelir cyfanswm y cyllid cyffredinol ar gyfer grwpiau agored i niwed yn cael ei leihau, neu y gwelir y canlyniad nas fwriadwyd y gallai cydweddu grantiau olygu bod ffocws y cyllid yn symud i ffwrdd o grwpiau llai 'poblogaidd yn wleidyddol'. Law yn llaw â hyn, gwelir 'pocedi' o 'weithio mewn seilos' yn parhau, lle y mae timau rhaglen (mewn awdurdodau lleol ar y cyfan) yn ynysu eu hunain o newidiadau sy'n cael eu cymell trwy ddulliau Ariannu Hyblyg lleol.
- Mae angen i Lywodraeth Cymru roi amser i ddarpariaeth dull Ariannu Hyblyg gael ei ddatblygu ymhellach ar draws pob awdurdod lleol yn ystod gweddill 2019/20, trwy gyfrwng cymorth gan awdurdodau mwy datblygedig. Bydd hyn yn galluogi dulliau gweithredu i ymwreiddio yn fwy, gan helpu i gynorthwyo'r gweithgarwch cyflwyno parhaus o fis Ebrill 2020. Mae'n bwysig i awdurdodau lleol nad yw'n ymddangos bod eu hymdrechion hyd yn hyn yn wastraff trwy gyfrwng unrhyw newidiadau pellach, neu ddiwygiadau, i'r polisi, a bod yr ymrwymadau a wnaethpwyd yn y cyhoeddiad Gweinidogol ym mis Hydref 2018 i gynnal y gwaith ar y dull tan ddiwedd tymor y Cynulliad hwn yn cael eu bodloni.

- Byddai modd cyfiawnhau cynnig cymorth a dirnadaeth bellach i'r awdurdodau hynny sydd wedi sicrhau llai o gynnydd/y cynnydd lleiaf gan Lywodraeth Cymru a chan awdurdodau lleol eraill y mae eu gwaith cyflawni yn fwy datblygedig. Yn wir, mae pob awdurdod yn awyddus i ddysgu hyd yn oed yn fwy gan yr awdurdodau braenaru, a byddai mecanweithiau er mwyn darparu dirnadaeth a gwybodaeth o'r fath yn cael eu croesawu'n fawr.

Argymhellion

Mae'r argymhellion yn nodi meysydd allweddol lle y mae dirnadaeth yn cynnig rhai persbectifau defnyddiol ynghylch dylanwadu ar weithrediad a darpariaeth barhaus dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â'r camau nesaf ar gyfer unrhyw waith gwerthuso yn y dyfodol.

Llywodraeth Cymru

- 1) Ymchwilio i'r gwaith o symleiddio prosesau er mwyn hwyluso mwy o gysondeb ar draws y 10 rhaglen a gaiff eu cynnwys yn null Ariannu Hyblyg, gan gydnabod bob amser y natur amrywiol a'r cywirdeb o ran y rhaglen sy'n ofynnol ar draws y 10 rhaglen.
- 2) Adolygu gweledigaeth ac amcanion dull Ariannu Hyblyg er mwyn gallu ail-lunio ei weledigaeth ar gyfer y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir, a gaiff ei hwyluso gan dull cydgynhyrchu o weithio gydag awdurdodau lleol a rhanddeiliaid allanol.
- 3) Nodi mecanweithiau er mwyn darparu cymorth parhaus ar gyfer gweithrediad parhaus dulliau Ariannu Hyblyg ar lefel awdurdod lleol, gan fanteisio ar wersi a ddysgwyd o waith gwerthuso ac arfer. Dylid cyflawni hyn trwy gyfrwng rhaglen gyson o ddiweddariadau a gwybodaeth sy'n amlygu'r ffordd orau o sicrhau llwyddiant efallai, gan bwysleisio pwysigrwydd gweledigaeth, gwaith dylunio a chynllunio cadarn, dull atebolrwydd ac arweinyddiaeth wedi'i ffurfioli, a ffocws penodol ar nodi strwythurau sy'n hwyluso cydweithio, gyda chymorth rhaglen datblygu'r gweithlu wedi'i thargedu.
- 4) Ymestyn gweithgarwch ymgysylltu gyda rhanddeiliaid allanol (gan gynnwys cyrff cynrychioliadol a sefydliadau Sector Gwirfoddol a Chymunedol (VCS)

cenedlaethol a rhanbarthol), yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â darparu CCG a HSG yn uniongyrchol, er mwyn hwyluso cyfleoedd cydweithio pellach.

- 5) Dylai timau Llywodraeth Cymru sy'n gysylltiedig gyda dull Ariannu Hyblyg gynnal adolygiadau hunanasesu o'r cynnydd yn erbyn y 7 Lens Trawsnewid er mwyn nodi camau gweithredu pellach i'w cymryd, ac fel mecanwaith er mwyn monitro eu cynnydd parhaus.

Awdurdodau lleol a rhanddeiliaid

- 1) Dylai awdurdodau lleol adolygu a diwygio, pan fo hynny'n briodol, gweledigaeth, cynllun a dyluniad eu dull Ariannu Hyblyg lleol er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn berthnasol yn lleol, yn ogystal ag ymgynghori â rhanddeiliaid lleol fel rhan o'r gwaith hwn.
- 2) Dylid ffurfioli modelau cydweithio a'u hadolygu'n rheolaidd er mwyn nodi cyfleoedd i ddatblygu ac ymestyn amrediad y partneriaid a'r rhanddeiliaid (mewnol ac allanol) y maent yn eu cynnwys.
- 3) Dylai awdurdodau lleol fynd ati mewn ffordd weithredol i adolygu ffyrdd o fabwysiadu dull ffurfiol a chyson tuag at gyfuno cyllidebau, yn ogystal ag ymgysylltu rhanddeiliaid lleol mewn gwaith o'r fath.
- 4) Dylai awdurdodau lleol fynd ati mewn ffordd weithredol i geisio cyfleoedd i gydweithio gydag awdurdodau braenaru ac awdurdodau cyfagos er mwyn rhannu dirnadaeth ac arfer da.
- 5) Dylai awdurdodau lleol a rhanddeiliaid lleol fwrw ymlaen gydag adolygiadau hunanasesu lleol o'r cynnydd yn erbyn y 7 Lens Trawsnewid er mwyn nodi camau pellach i'w cymryd, ac fel mecanwaith er mwyn monitro eu cynnydd parhaus.

Cynnal gwaith gwerthuso yn y dyfodol sy'n:

- 1) Asesu'r effaith y gallai dulliau gweithredu amgen tuag at ddarparu EIPS fod yn ei chael ar y canlyniadau yn y tymor canolig a'r tymor hir mewn awdurdodau lleol
- 2) Adolygu effeithiau a chanlyniadau pellach darparu dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â'r mecanweithiau, y prosesau, a'r rolau a gyflawnir gan strwythurau rhanddeiliaid rhanbarthol gan gynnwys Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (PSBs), Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol, a Byrddau Rhaglen Rhanbarthol o'u mewn
- 3) Nodi a yw defnyddwyr gwasanaeth wedi profi effeithiau o ran darparu gwasanaethau a pha rannau cyflawni sydd fwyaf tebygol o sicrhau canlyniadau cadarnhaol
- 4) Profi effeithlonrwydd y Fframwaith Canlyniadau ar gyfer dull Ariannu Hyblyg ac sy'n nodi diwygiadau pellach pan fo hynny'n briodol.